Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE
JULIANE KOKOTT,
predstavljeni 23. decembra 2015 [1]

Zadeva C-196/15

Granarolo SpA(Predlog za sprejetje predhodne odločbe,

ki ga je vložilo Cour d'appel de Paris (Francija))

„Sodna pristojnost v civilnih in gospodarskih zadevah — Uredba Sveta (ES) št. 44/2001 — Posebne pristojnosti — Člen 5(1) in (3) — Nenadna odpoved poslovnega razmerja — Odškodninska tožba in njena pogodbena ali deliktna narava“

I – **Uvod**

1. Z obravnavano zadevo ima Sodišče ponovno priložnost, da natančneje loči posebne sodne pristojnosti, ki jih ureja Uredba (ES) št. 44/2001, [2] za uveljavitev zahtevkov v zvezi s pogodbenimi razmerji od zahtevkov v zvezi z delikti.

2. Konkretno gre za vprašanje, ali je upoštevna sodna pristojnost v zvezi z delikti, če odškodninska tožba temelji izključno na nenadni odpovedi poslovnega razmerja.

II – **Pravni okvir**

A – *Pravo Unije*

3. Člen 5 Uredbe št. 44/2001 določa:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici:

1. (a) v zadevah v zvezi s pogodbenimi razmerji pred sodiščem v kraju izpolnitve zadevne obveznosti;

   (b) za namene te določbe in razen, če ni drugače dogovorjeno, je kraj izpolnitve zadevne obveznosti:

   — v primeru prodaje blaga kraj v državi članici, kamor je bilo v skladu s pogodbo blago dostavljeno ali bi moralo biti dostavljeno,

   — v primeru opravljanja storitev kraj v državi članici, kjer so bile v skladu s pogodbo storitve opravljene ali bi morale biti opravljene;

1 — Jezik izvirnika: nemščina.

2 — Uredba Sveta z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42).

[…]

3. v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti pred sodišči kraja, kjer je prišlo ali kjer grozi škodni dogodek;

[…]“

B – *Nacionalno pravo*

4. Člen L. 442-6 francoskega Code de commerce določa:

„[…] Proizvajalec, trgovec, izdelovalec ali oseba, vpisana v obrtni register, nosi odgovornost in mora povrniti nastalo škodo, če:

[…]5. nenadoma odpove, čeprav le deloma, vzpostavljeno poslovno razmerje brez predhodnega pisnega obvestila upoštevajoč trajanje poslovnega razmerja in minimalni odpovedni rok, določen v medpanožnih sporazumih v skladu s trgovinskimi običaji. […] Ob neobstoju takih sporazumov lahko minister, pristojen za gospodarstvo, z odredbo za vsako kategorijo proizvodov ob upoštevanju trgovinskih običajev določi minimalni odpovedni rok in pogoje za odpoved poslovnih razmerij, zlasti glede na njihovo trajanje. Z zgornjimi določbami se ne izključuje možnost odpovedi brez predhodnega obvestila v primeru, da druga stranka ne izpolni svojih obveznosti, ali v primeru višje sile. […]“

III – **Postopek v glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje**

5. Francosko podjetje je kot distributer za italijansko podjetje približno 25 let dobavljalo živilske proizvode v Franciji. Dolgoletno poslovno razmerje ni temeljilo na okvirni pogodbi in tudi ne na klavzuli o izključnosti.

6. Italijansko podjetje je 10. decembra 2012 sporočilo francoskemu podjetju, da to razmerje s 1. januarjem 2013 končuje.

7. Francosko podjetje je nato tožilo italijansko podjetje pred Tribunal de commerce Marseille na plačilo odškodnine zaradi nenadne odpovedi poslovnega razmerja. Tožbo je oprlo na člen L. 442-6 Code de commerce. Ker je Tribunal de commerce menilo, da je predmet tožbe deliktno ravnanje, se je izreklo za pristojno v skladu s členom 5(3) Uredbe št. 44/2001.

8. Pravno sredstvo italijanskega podjetja je uperjeno zoper pristojnost francoskega sodišča.

9. V tem kontekstu je Cour d’appel de Paris, ki odloča o pravnem sredstvu, postopek začasno prekinilo in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

1. Ali je treba člen 5(3) Uredbe Sveta št. 44/2001 razlagati tako, da odškodninska tožba, vložena zaradi odpovedi vzpostavljenih poslovnih razmerij v obliki večletne dobave blaga distributerju brez okvirne pogodbe in brez razmerja izključnosti, spada med zadeve v zvezi z delikti?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen, ali se za določitev kraja izpolnitve obveznosti v primeru iz prvega vprašanja uporablja člen 5(1)(b) navedene uredbe?

IV – **Pravna presoja**

A – *Prvo vprašanje za predhodno odločanje*

10. S prvim vprašanjem za predhodno odločanje želi predložitveno sodišče v bistvu izvedeti, ali je za odškodninsko tožbo, kakršna je vložena v postopku v glavni stvari, upoštevna sodna pristojnost v zvezi z delikti v skladu s členom 5(3) Uredbe št. 44/2001.

11. Ločnico med sodno pristojnostjo v zvezi z delikti in sodno pristojnostjo v zvezi s pogodbenimi razmerji je Sodišče natančneje opredelilo leta 2014 v zadevi Brogsitter. [3]

1. Sodba Brogsitter

12. V tej zadevi je Sodišče preučevalo vprašanje, ali je treba glede zahtevkov za ugotovitev civilne odgovornosti, ki so po nacionalnem pravu deliktni, glede na pogodbo, ki obstaja med strankama postopka v glavni stvari, vseeno šteti, da spadajo med „zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji“ v smislu člena 5(1) Uredbe 44/2001. [4]

13. Pri ločitvi sodne pristojnosti v zvezi s pogodbenimi razmerji od sodne pristojnosti v zvezi z delikti je Sodišče štelo za odločilno, da „je razlaga pogodbe, ki toženo stranko povezuje s tožečo stranko, očitno nujna za ugotovitev zakonitosti ali pa nezakonitosti ravnanja, ki ga druga očita prvi“. [5] Nujna pa je takšna razlaga pogodbe tedaj, kadar „je namen zahtevkov […] povračilo škode, za katero je mogoče upravičeno šteti, da izhaja iz kršitve pravic in obveznosti iz pogodbe med strankama v postopku v glavni stvari, zaradi česar bi bilo upoštevanje pogodbe za odločitev o tožbi nujno“. [6]

14. Če je torej nujna razlaga pogodbe, pride v poštev sodna pristojnost po členu 5(1), sicer pa sodna pristojnost v zvezi z delikti po členu 5(3) Uredbe št. 44/2001.

2. Uporaba načel iz sodbe Brogsitter v obravnavanem primeru

15. V obravnavani zadevi se postavlja vprašanje, ki je zelo podobno vprašanju v zadevi Brogsitter.

16. Tudi v tem primeru predložitveno sodišče izhaja iz tega, da odškodninski zahtevek, ki se uveljavlja po nacionalnem pravu, [7] spada med zadeve v zvezi z delikti.

17. V obravnavanem primeru pa – drugače kot v zadevi Brogsitter – ni nujnosti razlage pogodbe med strankama, na kateri bi lahko temeljila sodna pristojnost v zvezi s pogodbenimi razmerji.

18. Odškodninski zahtevek se nanaša na nenadno odpoved obstoječega poslovnega razmerja, v okviru katerega je bilo veliko dobav blaga francoskemu podjetju. Okvirne pogodbe, ki bi urejala poslovno razmerje pogodbenih strank, pa ni bilo. Odločilno vprašanje, ali je bil pri odpovedi poslovnega razmerja dan ustrezen rok, torej ni odvisno od presoje sporazumov med strankama. [8]

3 — Sodba Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148).

4 — Sodba Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, točka 16).

5 — Sodba Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, točka 25).

6 — Sodba Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, točka 26).

7 — Predložitveno sodišče ne izpostavlja kot problem nadalje dejstva, da velja za spor v postopku v glavni stvari francosko pravo. Vendar pa to ni samoumevno, saj bi načeloma bilo treba določiti upoštevna kolizijska pravila ali prisilne določbe, po katerih pa predložitveno sodišče ni spraševalo in za ugotovitev katerih v predlogu za sprejetje predhodne odločbe ni dovolj navedb.

8 — Za navedeno pravno podlago zahtevka celo to ni pomembno, kot navaja francoska vlada ob sklicevanju na sodno prakso najvišjega sodišča, ali so bile pogodbe že sklenjene ali pa so bila poslovna razmerja še v predpogodbeni fazi priprav na pogodbo.

19. Odškodninski zahtevek je nasprotno ločen od pogodbenega dogajanja. Njegova podlaga niso pogodbeni dogovori strank, temveč zakonska določba, s katero se v interesu urejenega gospodarskega življenja ne odobrava nikakršna nenadna odpoved poslovnega razmerja in ki v tem primeru določa odškodninske zahtevke dosedanjega poslovnega partnerja.

20. Položaj, obravnavan v tem primeru, je tako deloma nasprotje položaja v sodbi Brogsitter: v navedeni zadevi je šlo za zahtevek za povrnitev škode, ki je temeljil na kršitvi obstoječe pogodbe. Nasprotno v obravnavanem primeru temelj odškodninskega zahtevka niso obstoječe *pogodbe*, temveč *nesklepanje nadaljnjih pogodb* po nenadnem končanju poslovnega razmerja. Ne gre torej za kršitev pogodbe, temveč za to, da je prejšnji poslovni partner zavrnil sklenitev pogodbe. „Temelj“ odškodninskega zahtevka tako ni povezan s pogodbo.

21. Povezave s pogodbo bi se utegnile (hipotetično) pojaviti, le če bi stranka, ki poslovno razmerje odpoveduje, ugovarjala, da je upnik iz poslovnega razmerja kršil pogodbo, da bi s tem upravičila odpoved poslovnega razmerja in se izognila obveznosti povrnitve škode. Tako obrambno sredstvo – celo če bi bilo uveljavljeno z ugovorom, za kar pa ni nobenih znakov – pa na naravo odškodninskega zahtevka ne bi vplivalo in ga ne bi spremenilo v zahtevek v zvezi s pogodbenimi razmerji.

22. „Zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji“ torej niso predmet obravnavanega postopka, zato sodna pristojnost v zvezi s pogodbenimi razmerji po členu 5(1) Uredbe št. 44/2001 ne more biti upoštevna.

23. Po naravi je namreč treba zahtevek, kot je obravnavan v postopku v glavni stvari, opredeliti kot delikten, kot je to Sodišče že storilo pri zahtevkih zaradi krivdne prekinitve pogodbenih pogajanj.[9] Ti so z zahtevkom, ki je obravnavan v postopku v glavni stvari, primerljivi v tem, da tudi v tem primeru ni obveznosti„ki [jih] je ena stranka v korist druge stranke svobodno sprejela“[10] in končno uveljavljen zahtevek temelji na očitku nelojalnega ravnanja enega od pogodbenih partnerjev.[11]

24. Po vsem navedenem je treba na prvo vprašanje za predhodno odločanje odgovoriti, da odškodninska tožba, vložena zaradi odpovedi obstoječih poslovnih razmerij brez okvirne pogodbe ali klavzule izključnosti, spada med zadeve v zvezi z delikti ali kvazidelikti in zato zanjo velja člen 5(3) Uredbe št. 44/2001.

B – *Drugo vprašanje za predhodno odločanje*

25. Po pritrdilnem odgovoru na prvo vprašanje se kot nepotreben izkaže odgovor na drugo vprašanje za predhodno odločanje, s katerim je želelo predložitveno sodišče izvedeti, ali se v primeru zavrnitve sodne pristojnosti v zvezi z delikti, do česar tu ni prišlo, za določitev kraja izpolnitve obveznosti sporne obveznosti uporablja člen 5(1)(b) Uredbe št. 44/2001.

26. Iz previdnosti se je treba temu drugemu vprašanju na kratko posvetiti in opozoriti na sodbo Sodišča v zadevi Corman-Collins,[12] v kateri se je postavilo vprašanje, ali za zahtevek distributerja za povrnitev škode v zvezi z odpovedjo ustne distribucijske pogodbe[13] velja določba člena 5(1)(b) Uredbe št. 44/2001.

9 — Sodba Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499).

10 — Sodba Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, točka 27); glej tudi sodbo Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, točka 39).

11 — Sodba Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, točka 27).

12 — Sodba Corman-Collins (C-9/12, EU:C:2013:860).

13 — Sodba Corman-Collins (C-9/12, EU:C:2013:860, točka 14): v tem je odločilna razlika v primerjavi z obravnavano zadevo, v kateri po ugotovitvah predložitvenega sodišča sploh ni bilo okvirne pogodbe.

27. Sodišče je glede tega ugotovilo, da je treba distribucijsko pogodbo, „za katero je značilen okvirni dogovor, katerega cilj je zaveza dobave in oskrbe, ki jo gospodarska subjekta skleneta za prihodnost in vsebujeta posebne pogodbene določbe glede distributerjeve distribucije blaga“,[14] šteti za pogodbo o opravljanju storitev (v smislu člena 5(1)(b), druga alinea). Nasprotno pa je treba v primeru, v katerem gre „za trajno poslovno razmerje med dvema gospodarskima subjektoma, če je to razmerje omejeno na zaporedne dogovore, od katerih je vsak namenjen dobavi in prevzemu blaga“, upoštevati člen 5(1)(b), prva alinea.[15]

28. Teh preudarkov na obravnavan primer že zaradi neobstoja okvirne pogodbe med strankama ni mogoče prenesti. Poleg tega v postopku v glavni stvari ni sporna „prodaja blaga“ v smislu člena 5(1)(b), prva alinea, Uredbe št. 44/2001, temveč nenadna odpoved poslovnega razmerja, brez upoštevanja njegove konkretne pogodbene vsebine. Člen 5(1)(b) Uredbe št. 44/2001 zato ne more biti upošteven.

V – **Predlog**

29. Glede na navedene ugotovitve Sodišču predlagam, naj na vprašanje za predhodno odločanje odgovori tako:

Odškodninska tožba, vložena zaradi odpovedi vzpostavljenih poslovnih razmerjih brez okvirne pogodbe in brez razmerja izključnosti, spada med zadeve v zvezi z delikti ali kvazidelikti in zato zanjo velja člen 5(3) Uredbe št. 44/2001.

14 — Sodba Corman-Collins (C-9/12, EU:C:2013:860, točka 36).

15 — Sodba Corman-Collins (C-9/12, EU:C:2013:860, točki 35 in 36).